

Presuda u predmetu Tužilac protiv Pjetëra Shale (Pjeter Šalja)

Sudsko veće¹ Specijalizovanih veća Kosova (SVK), sa predsednicom, sutkinjom Mappie Veld-Foglia, dana 16. jula 2024. godine donelo je presudu u predmetu *Tužilac protiv Pjetëra Shale*. Pjetër Shala je oglašen krivim za ratni zločin protiv civilnog stanovništva i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od osamnaest (18) godina, za proizvoljno lišavanje slobode, mučenje i ubistvo, dok je oslobođen optužbi za surovo postupanje, kao ratni zločin.

Fond za humanitarno pravo Kosovo (FHPK) je pratio ovaj sudski proces, ali će u ovoj fazi biti uzdržan od komentarisanja prvostepene presude, usled nemogućnosti pristupa svim dokazima izvedenim tokom glavnog pretresa. Veliki broj svedoka koje je predložilo tužilaštvo saslušan je na zatvorenim pretresima, kojima posmatrači FHPK-a nisu imali pristup. Tokom praćenja suđenja za ratne zločine, ime okrivljenog je pominjano, kako u svojstvu osumnjičenog tako i u svojstvu saizvršioca, u još dva sudska procesa, konkretno u predmetu *Tužilac protiv Sabita Gecija i drugih* i u predmetu *Tužilac protiv Xhemshita Krasniqija*, koji je vođen pred kosovskim sudovima, a u kojima su optužnice podigli tužioci misije EULEKS-a. U ova dva procesa, sud je izrekao kazne zatvora u trajanju od pet (5) do petnaest (15) godina.

Činjenice i optužbe²

Shala se, kao pripadnik Oslobodilačke vojske Kosova (OVK), teretio da je u periodu od 17. maja do 5. juna 1999. godine, zajedno sa još jednim brojem pripadnika OVK, proizvoljno lišio slobode/zatvorio najmanje osamnaest (18) lica u fabrici metala u Kukešu, Albanija. Po nalaženju suda, pritvoreni su redovno ispitivani i psihički i fizički zlostavljani, te su živeli u konstantnom strahu da bi u svakom trenutku mogli biti predmet fizičkog zlostavljanja ili čak ubijeni. Jedan od lica lišenih slobode je, nakon što je ranjen iz vatrenog oružja, preminuo dan kasnije, kao posledica zadobijenih rana i zlostavljanja. Dokazi ukazuju da su ova lica uhapšena i pritvorena na osnovu maglovitih navoda da su „izdajnici” ili „saradnici” srpskih vlasti, da su simpatizeri Srbije ili da nisu u dovoljnoj meri podržavali napore OVK, finansijski, vojno ili politički. Pritvoreni su bili u zatočeništvu u fabrici metala, u periodu od nekoliko dana do jednog meseca.

Sudsko veće je našlo da Shala snosi individualnu krivičnu odgovornost za ratne zločine proizvoljnog lišavanja slobode, mučenja i ubistva, kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, u njegovom osnovnom obliku.

¹Članovi sudskog veća Roland Dekkers, Gilbert Bitti i Vladimir Mikula (rezervni sudija).

² Optužnica protiv Pjetëra Shale podignuta je 31. marta 2021. godine.

Hapšenje i sudski proces

Pjetër Shala, poznat pod nadimkom „Ujku“ (Vuk) uhapšen je 16. marta 2021. godine u Belgiji i prebačen je u pritvorsku jedinicu SVK 16. aprila 2021. godine. Do oktobra 2022. godine održano je sedam (7) statusnih konferencija i dve (2) konferencije za pripremu suđenja.

Glavni pretres počeo je 21. februara 2023. godine uvodnim rečima stranaka. Tokom glavnog pretresa su svedočila dvadeset dva (22) svedoka: deset (10) na predlog tužilaštva, deset (10) na predlog odbrane i dva (2) zastupnika žrtava. Od deset (10) svedoka koje je predložilo tužilaštvo, sedam (7) je svedočilo uz mere bezbednosti na ročištima koja su bila zatvorena za javnost, prikrivanjem njihovog identiteta.

Žrtve u postupku

U ovom sudskom postupku prihvaćeno je učešće osam (8) žrtava, koje su uglavnom činili kosovski Albanci, koje su na glavnom pretresu zastupali zastupnici žrtava. SVK će uskoro objaviti nalog za obeštećenje žrtava.

Po nalaženju suda, ovo suđenje se odvijalo u kontekstu atmosfere konstantnog zastrašivanja svedoka. Ova atmosfera je, u različitoj meri, imala uticaja na iskaze koje su dali neki od svedoka, koji su svedočili pred sudskim većem.

Ova presuda je prvostepena, stranke imaju pravo izjavljivanja žalbe Apelacionom sudu.

Izradu ove publikacije finansijski je podržalo Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske kroz projekat „Unapređenje procesa pomirenja kroz inkluzivan i holistički pristup suočavanju sa prošlošću na Kosovu“ organizacije „Nacionalna zadužbina za demokratiju“ kao deo projekta pod nazivom „Promovisanje dijaloga i istorijskog razumevanja“.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Fonda za humanitarno pravo Kosovo i ni na koji način ne odražava stavove Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske i „Nacionalne zadužbine za demokratiju“.